

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Primus Siue Vis Et Virtus Exemplorum, Hoc est, Solatia Et Documenta
- Hæc Moribus, Illa Temporibus Nostris Adhibita

Stengel, Georg

Ingolstadii, Anno M.DC.L.

Caput VI. Statuas atq[ue] Imagines olim positas non solùm magnis viris in
honorem, sed etiam posteris in exemplum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48162](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48162)

q. 63. art. 8.
 eiusque com-
 mentatores.
 Apoc. 12.
 Matth. 25.

nominatur ibidem cum dicitur, *Draco pugnabat, & Angeli eius*: Itemque, *Ite in ignem eternum, qui paratus est diabolo & angelis eius*. Qua de causa Ila. 14. ei dicitur: *Tu terram tuam perdidisti, tu populum tuum occidisti*, nempe Angelos alios, qui, ut eodem loco exponit D. Hieronymus, illi tamquam naturam inferiores aliquo modo subditi erant.

VI.

Quaestio est, qua ratione hic supremus angelus ceteros seduxerit? Potuit id facere suadendo, exhortando, aut alio peculiari conatu. Magna pars Theologorum iudicat, seductionem illam solo malo exemplo fuisse factam, ita ut Lucifer ceteris tantum patefecerit suum pravam affectum, quem imitarentur. Quod ipsum velle videtur S. Thomas docens, Angelum primum hortatum fuisse alios hoc ipso quod affectionem suam intelligibili locutione eis expressit, & in eam illi eodem instanti consenserunt. Ita credibile est etiam D. Michaellem bonis suasorem fuisse, ut in bono perseverarent, dum nempe illis suum bonum affectum, velut exemplar aliquod, manifestavit. Suntque, qui existiment, non aliter gestum fuisse illud inter bonos & malos bellum, de quo dicitur: *Michaël & Angeli eius proeliabantur cum dracone, & draco pugnabat, & angeli eius*. Tantum in ipsos angelos seu bonum, seu malum, valuit exemplum; quid in homines non valebit, exempli longè capaciores?

CAPVT VI.

Statuas atque imagines olim positas non solum magnis viris in honorem, sed etiam posteris in exemplum.

I.

On eorum tantum, qui vitam inter nos degunt, exempla profunt, sed saepe etiam mortuorum. Eam ob causam statuae à dijs ad homines, aut potius ab his ad illos transferunt. Non enim verusta aetas, & prisca illi sapientes tam memoriae perpetuandae, quam virtutis imitandae causam excellentibus viris statuas posuerunt. Quod ex Sallustio discimus, ita testificante: *Nam saepe audiui Q. Maximum. P. Scipionem, praeterea civitatis nostrae praclaros viros, solitos ita dicere, cum maiorum imagines intuerentur, vehementissimè sibi animum ad virtutem accendi, scilicet, non ceram illam, neque figuram tantam vim in se habere, sed memoria*

Sallust. init.
 Iugurthini
 belli.

memoria rerum gestarum eam flammam egregiis viris in pectore crescere, neque prius sedari, quàm virtus eorum famam atque gloriam adaquaverit.

Quare Athenienses primi statuas publicè posuisse Harmodio & Aristogitoni tyrannicidis, dicuntur à nonnullis. T. Manlius Torquatus Silani filij sui, memorando exemplo, seuerus iudex, haud aliam ab causam fuisse fertur. Videbat enim se in eo atrio consedisse, in quo illius imperiosi Torquati seueritate conspicua imago posita erat: prudentissimog, viro succurrebat; effigies maiorum cum titulis suis idcirco in prima adium parte poni solere, ut eorum virtutes posterì non solùm legerent, sed etiam imitarentur.

Apud Velleium Paterculum lib. 1. Metellus Macedonicus povicus fecit, turmamq, statuarum equestrium, qua frontem adium spectant, hodieq, maximum ornamentum eius loci, ex Macedonia detulit, cuius turma hanc causam referunt, Magnum Alexandrum impetrasse à Lysippo, singulari talium auctore operum, ut eorum equitum, qui ex ipsius turma apud Granicum flumen ceciderant, expressâ similitudine figurarum, faceret statuas, & ipsum quoq, ijs interponeret.

Ad quem modum non solùm Religiosæ familiae suos Patriarchas, & clariora Ordinum suorum lumina in triclinijs, xystris, templis ponunt, ut posteros maximarum virtutum recordatione extimulent ad imitandum: sed etiam Principes viri Regesque & Cæsares maiorum suorum ære fusa in atrijs, palatijs, curijs, foris, & foribus templorum collocant monumenta; ut quod in vita heroës illi præclare gesserunt, post mortem statua quotidiana hominum aspectui testentur, & quasi per manus tradant.

Quin & Epiphanius, cum de Abrahæ proauo Sarug, siue Serug, agit, hanc ipsam indicat fuisse originem idololatriæ, rei pessimæ, rem alioquin non malam, immò laudabilem: illis quippe imaginibus initio, representasse antiquos id hominum genus, qui per corporum robur, vel animi fortudinem aliquid memorabile perpetrassent.

Quas ergò primi inuentores ad imitandum proposuerunt imagines, ut inde posterì egregia discerent facinora perpetrare, eas paulatim daemonum astus ad idololatriam traxit. Siquidem humani generis hostis inuidiâ æstuans, cum videret concinnè

II.

Polydor. Virgil. de rer. Inuentor. l. 2. cap. 23. Plin. lib. 37. Val. Maxim. lib. 5. cap. 8.

III.

IV.

V.

Epiph. init. Panar. & in Anacephal. Et ex illo Suidas verb. Σειύχ.

VI.

¶ *Cap. VI. Statuas postas tam in exemplum, quàm in honorem.*

doceri exemplis maiorum, per simulachra, propositis; quasi è boue lorum; ita ex ipso honore statuarum, occasionem sumpsit, statuarum vtilitatem polluendi, maximumq; hominibus flagitium persuadendi. Dum enim viros & virtutem eorum in statuis suspicere debuissent, effecit, vt virtute obliuioni datâ, ipsis imaginibus & marmoribus nefariè quamdam tribuerent diuinitatem. Sed hoc non nisi stolidiores fecère.

VII. E quorum numero censuque inprimis fuit olim Romæ Ma-
Iul. Capitol. crianorum familia, cui, teste Iulio Capitolino, solenne semper
in vita 30. ty- fuit, vt Alexandrum Magnum, viri quidem in auro & argento,
ranner. mulieres autem in reticulis, & annulis exsculptum gestarent: quòd diceretur, in omni actione sua iuuari, qui Alexandrum sculptum aut auro, aut argento circumferret.

VIII. Quam ob causam fortasse etiam Augustus Cæsar, in signan-
Sueton. in dis epistolis Magni Alexandri imagine diu vsus est, vt de eo me-
vita August. morat Suetonius. Longè rectius hi facturi erant, si imaginem Alexandri in pectore, quàm extra pectus gestauissent, virtutis æmuli, non superstitionis. Ad hoc enim imagines pinguntur, ad hoc ebur, ad hoc marmora, ad hoc aurum & argentum in humanos vultus effinguntur, ad hoc historiae gesta que virorum illustrium ad posteros transmittuntur.

IX. Quod non ignorauit ipse Alexander Magnus, qui ad ma-
Plutarch. in gna se incitabat heroica Achillis facta, in Homero quotidie le-
Apoph. Rom. gendo, & considerando; sicut Scipio Alexandri; Scipionis pa-
& lib. de pro- riter & Alexandri Iulius Cæsar, quem etiam, aspectâ aliquando
fect. virtut. Gadibus Alexandri statuâ ingemuisse aiunt, quòd in ea ætate ni-
Suct. in Iul. hil memorabile gessisset, quâ Alexander totum pænè terrarum orbem subegerat; subitoque Romam ad rerum magnarum captandas occasiones reuertisse. Est enim homo suapte natura pronus ad imitandum, præsertim si quid aspiciat, quod laudis, vel delectationis, alteriusque commodi spem promittat.

X. Quam ob causam in principio dixit Deus; *Faciamus homi-*
Gen. 1. 26. *nem ad imaginem & similitudinem nostram nostram. Et creauit Deus*
S. Augustin. *hominem, ad imaginem Dei creauit illum. Vbi imaginem Dei, S. Au-*
lib. 24. cont. *gust. mentem rationalem intelligit, S. Chrysoft. Dominium in crea-*
Faust. cap. 1. *turas; quæ omnia tandem eodem recidunt. Illud tamen est etiam*
Ambr Chry *atque*
soft. in 1. Gen.

atque etiam perpendendum, in quocumque istorum Dei simili-
tudo consistat, ita eam homini esse infixam, vt separari ab eo nul-
la ratione possit. Infixit autem eam homini Deus idcirco tam ar-
ctè, vti, quemadmodum amantes solent, qui effigiem eorum,
quos efficitim amant, vel annulo insculptam, vel cupro impictam,
vel etiam libello precatório insertam, vel (quod furtim amantes
recenter excogitauerunt) talero in pyxidem secto inclusam vbi-
que secum circumportent; ita & nos vbiicumque locorum esse-
mus, numquam, & nusquam essemus sine *imagine Dei*; identidem
nos admonentis, ne imaginem illam contaminemus; sed vt pro-
totypum ipsum imitemur, atque ob virtutum incrementa, sem-
per in nobis magis magisque Dei crescat similitudo. Similior
enim est Deo, qui sanctior; & homo perfectior in virtute, perfe-
ctior est in imaginis ratione. Hinc tanta pijs reuerentia exhibe-
tur, quia quicumque oculos habent virtutem aestimare assuetos,
eos non aliter aspiciunt, quàm quasdam statuas Dei, sed viuas
& ambulantes.

CAPVT VII.

Imagines, & lasciuas, & honestas, multùm posse.

Nemo est omnium, cui non sapissime, vel oculi, vel aures,
rei conspectæ auditæue immittant cupiditatem. Quod
adèd apud mortales vsitatum est, vt vel ipsa mala, quæ
vident, audiunt, legunt, pronissimis affectibus imitentur, qua-
cumque ea tandem turpitudine commaculent imitantem. Hinc
est illa D. Augustini querela in eos, qui legunt, aut prælegunt
lasciuos Poëtas, quod sibi quoque contigisse deplorat. *Nonne ego*
in te legi, ait, & Tonantem Iouem, & adulterantem & Et vtiq, non pos-
set hac duo, sed actus est, vt haberet auctoritatem ad imitandum ve-
rum adulterium, lenocinante falso tonitruo. Quis autem penulatorum
magistrorum audiat aure sobria, ex eodem puluere hominem claman-
tem & dicentem: Fingeat hac Homerus: & humana ad Deos trans-
ferebat, diuina mallem ad nos. Sed verius dicitur, quòd fingeat hac
quidem ille, sed hominibus flagitiosis diuina tribuendo, ne flagitia flagi-
tia putarentur: & vt, quisquis ea fecisset, non homines perditos, sed ca-
lestes Deos videretur imitatus. Ac paulò post, vbi dequestus mer-

I.

S. Augustin.
lib 1. confess.
cap. 16.